

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 7280/13

Yücel CİDDİ ve Diğerleri / Türkiye

Başkan,

Robert Spano,

Hâkimler,

Paul Lemmens,

Ledi Bianku,

Nebojša Vučinić,

Valeriu Grițco,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla
13 Mart 2018 tarihinde Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları
Mahkemesi (İkinci Bölüm),

12 Aralık 2012 tarihinde yapılan yukarıda anılan başvuruyu göz önüne
alarak,

8 Nisan 2014 tarihli kısmi kararı göz önüne alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuranların listesi ekte yer almaktadır.

Davanın Koşulları

2. Davanın koşulları, başvurular tarafından ibraz edildiği şekliyle aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Başvuranların babasına, 3 Ekim 2001 tarihinde karşıdan karşıya geçerken araba çarpmıştır. Aynı tarihte, başvuruların babası ağır yaralanmış ve vefat etmiştir.

1. Ceza yargılamaları

4. Şirket aracını kullanırken başvuruların babasına çarpan M.S.A'ya, taksirle ölüme neden olma suçundan ceza davası açılmıştır.

5. Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesinde trafik uzmanı olarak görev yapmış bir üniversite profesörü tarafından hazırlanan 25 Nisan 2002 tarihli uzman raporuna göre, sürücü % 37,5 kusurlu bulunmuştur. Kusurun geri kalanı ise yayalar için “dur” işaretini gösteren kırmızı ışık yanarken karşıdan karşıya geçtiği için başvuruların babasında bulunmuştur.

6. Daha sonra, Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesi tarafından 16 Ekim 2002 tarihinde hazırlanan raporda, sürücünün kazadan yalnızca % 25 sorumlu olduğu belirtilmiştir.

7. İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi, 27 Aralık 2002 tarihinde M.S.A.'yı taksirle ölüme neden olma suçundan suçlu bulmuş ve para cezası ödemesine hükmetmiştir.

8. Tarafların temyizi üzerine, 8 Haziran 2005 tarihinde Yargıtay usuli gerekçelerle söz konusu kararı bozmuştur ve davayı İstanbul Asliye Ceza Mahkemesine geri göndermiştir.

9. İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi 24 Mart 2006 tarihinde, M.S.A.'yı yeniden para cezası ödemesine hükmetmiş ve bu karar Yargıtay tarafından 17 Nisan 2008 tarihinde bir kez daha usuli gerekçeler sebebiyle bozulmuştur.

10. İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi 25 Mayıs 2009 tarihinde, söz konusu suçun kovuşturmasının zaman aşımına uğraması sebebiyle, davanın düşürülmesine karar vermiştir. Yargıtay 14 Mart 2012 tarihinde, söz konusu kararı onamıştır. Başvuranlar söz konusu kararı 30 Ekim 2012 tarihinde öğrendiklerini iddia etmişlerdir.

2. Hukuk yargılamaları

11. Başvuranlar, anneleri Vasfiye Ciddi ile birlikte 18 Temmuz 2002 tarihinde İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde (i) sürücü M.S.A., (ii) M.S.A.'nın kaza sırasında sürdüğü aracın sahibi olan işvereni (onu çalıştıran şirket) ve (iii) işverenin sigorta şirketi aleyhinde tazminat davası açmışlardır. Başvuranlar, manevi tazminat olarak 25.000.000.000 Türk lirası (TRL) ve maddi tazminat olarak 25.000.000.000 TRL talep etmişlerdir.

12. İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi 29 Mayıs 2003 tarihinde, ceza yargılamalarının sonucunu beklemek için tazminat davasının askıya alınmasına karar vermiştir.

13. Bilirkişi tarafından 29 Eylül 2009 tarihinde İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesine sunulan raporda, ceza davasında sunulan raporlarla aynı doğrultuda sürücü M.S.A.'nın kazadan % 25 sorumlu olduğu belirtilmiştir.

14. İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi 5 Ekim 2010 tarihinde, başvuranların talebini kısmi olarak kabul etmiş ve M.S.A.'nın kazadaki sınırlı sorumluluğunu da dikkate alarak başvuranlara toplamda 12.500 Türk lirası (TRY¹) manevi tazminat ve 2.490 TRY maddi tazminatın kaza

¹ 1 Ocak 2005 tarihinde yeni Türk lirası (TRY), eski Türk lirasının (TRL) yerini alarak tedavüle çıkmıştır. TRY 1 = TRL 1.000.000.

tarihinden itibaren geçerli olan faiz ile birlikte başvurulara ödenmesine karar vermiştir.

15. Başvuranların annesi Vasfiye Ciddi 4 Ekim 2011 tarihinde vefat etmiştir. Yücel Ciddi, Kader İdil Ciddi ve Sibel Ciddi, Vasfiye Ciddi'nin tek mirasçılardır.

16. Başvuranlara, 12 ve 17 Ekim 2011 tarihlerinde İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesinin verdiği karar uyarınca, uğradıkları maddi ve manevi zarar için sırasıyla davalılar tarafından 43.000 TRY (söz konusu tarihte yaklaşık 17.160 avro) ve 7.523 TRY (söz konusu tarihte yaklaşık 2.950 avro) ödeme yapılmıştır.

17. Yargıtay, 15 Şubat 2012 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. Söz konusu karar, 12 Haziran 2012 tarihinde başvurulara tebliğ edilmiştir.

3. Başvuranların, somut başvuruyu Mahkemeye sunmalarının ardından meydana gelen gelişmeler

18. Mahkeme, 8 Nisan 2014 tarihinde *Turgut ve Diğerleri/Türkiye* ((k.k.), no. 4860/09, §§ 19-58) davasındaki verdiği karar ışığında, başvuranların Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamında, tazminat davasının uzunluğuyla ilgili şikâyetlerinin iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

19. Bu doğrultuda başvuranlar, tazminat davasının uzunluğu hakkındaki şikâyetlerine ilişkin olarak 6384 sayılı Kanun ile kurulan Tazminat Komisyonuna başvurmuşlardır.

20. Adalet Bakanlığı 1 Temmuz 2015 tarihinde, tazminat davasının aşırı uzun sürmesinden kaynaklı manevi zarar için başvurulara 8.300 TRY (söz konusu tarihte yaklaşık 2.760 avro) ödeme yapmıştır.

ŞİKÂyetLER

21. Başvuranlar, 6 § 1 maddesi kapsamında ceza yargılamalarının aşırı derecede uzun olduğundan şikâyetçi olmuşlardır.

22. Başvuranlar ayrıca, aynı hüküm kapsamında, söz konusu ceza yargılamalarının ve hukuk yargılamalarının adil olmadığından şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar bu bağlamda, ceza yargılamalarının zaman aşımına uğradığı gerekçesiyle düşürüldüğü ve M.S.A.'nın taksirle babalarının ölümüne sebep olmasına rağmen kendisinin herhangi bir cezai yaptırıma tabi tutulmadığını iddia etmişlerdir. Başvuranlar ayrıca, İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesinin hükmettiği tazminat miktarının yetersizliği ve ek olarak hukuk mahkemelerinin on yıl sonra davayla ilgili karar vermesi sebebiyle tazminat miktarının değer kaybettiği konusunda şikâyetçi olmuşlardır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Ceza yargılamalarının uzunluğu nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği iddiası hakkında

23. Başvuranlar, söz konusu ceza yargılamalarının uzunluğu nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği hususunda şikâyetle bulunmuşlardır. Başvuranların iddiasının dayanağı olan Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar... konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından, adil bir şekilde ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir ...”

24. Mahkeme, Sözleşme'nin üçüncü tarafların ceza gerektiren bir suç nedeniyle kovuşturulması veya cezalandırılması için herhangi bir hak

sağlamadığını yinelemiştir (bk. *Perez/Fransa* [BD], no. 47287/99, § 70, AİHM 2004-I). Dolayısıyla, bir suçun mağduru, sadece, tazminat almak veya medeni haklarını korumak amacıyla fail aleyhindeki ceza yargılamalarında taraf olarak yer almışsa, söz konusu yargılamalarla bağlantılı olarak adil yargılanma haklarını ileri sürebilir (bk. örneğin *Hafikli/Türkiye* (k.k.), no. 13394/12, 30 Ağustos 2016). Mahkeme, söz konusu dönemde yürürlükte bulunan Türk Ceza Muhakemesi Kanununda taraflara ceza yargılamaları süresince tazminat talebinde bulunma olanağı verilmiş olmasına karşın (bk. *Beyazgül/Türkiye*, no. 27849/03, §§ 36 ve 39, 22 Eylül 2009), dava dosyasında, başvuruların bu yönde bir talepte bulunduğunu gösteren herhangi bir bilgi bulunmadığını kaydetmektedir.

25. Mahkeme, bu koşullar altında ve bu konudaki yerleşik içtihadı ışığında, başvurunun bu kısmının Sözleşme hükümleriyle konu bakımından (*ratione materiae*) bağdaşmadığına ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir (bk. yukarıda anılan *Hafikli*).

B. Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında

26. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamında, kazaya ilişkin ceza yargılamalarının ve hukuk yargılamalarının adil bir şekilde yürütülmediği konusunda şikâyetle bulunmuşlardır. Başvuranlar özellikle, ceza yargılamalarının zaman aşımına uğradığı için son bulduğunu ve asliye hukuk mahkemesi tarafından hükmedilen tazminat miktarının yetersiz olduğunu ileri sürmüşlerdir.

27. Mahkeme öncelikle, başvuruların şikâyetlerinin Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanısındadır. Söz konusu maddenin ilgili kısmı şu şekildedir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. ...”

28. Mahkeme, bu bağlamda, ciddi yaralanma ve ölüm durumunda, 2. madde kapsamındaki yaşam hakkını koruma görevinin, Devletin gerçekleri anında tespit edebilecek yasal yolların varlığını güvence altına alan, hatalı olanları sorumlu tutan ve mağdura uygun tazmin sağlayan etkili ve bağımsız bir yargı sistemine sahip olmasını gerektirdiğini yinelemektedir (bk., örneğin, *Dodov/Bulgaristan*, no. 59548/00, § 83, 17 Ocak 2008, ve *Ciechońska/Polonya*, no. 19776/04, § 67, 14 Haziran 2011). Söz konusu yükümlülüğün belirli özel koşullarda ceza hukukuna ilişkin hüküm gerektirebilmesine rağmen (bk., örneğin, *Öneriyıldız/Türkiye*, [BD], no. 48939/99, §§ 93-96, AİHM 2004-XII; *Mehmet Şentürk ve Bekir Şentürk/Türkiye*, no. 13423/09, §§ 104-106, AİHM 2013; *Oruk/Türkiye*, no. 33647/04, §§ 50 ve 65, 4 Şubat 2014; *Aydoğdu/Türkiye*, no. 40448/06, §§ 62-64 ve §§ 87-88, 30 Ağustos 2016 ve *Gençarslan/Türkiye* (k.k.), no. 62609/12, §§ 19-22, 14 Mart 2017), Mahkeme, ne 2. maddenin ne de Sözleşme'nin başka bir hükmünün, bir başvurana, üçüncü bir tarafın kovuşturulması ve mahkum edilmesini sağlama hakkı ya da “şahsi intikam” hakkı tanımadığını vurgulamaktadır (bk., yukarıda anılan *Perez* § 70 ve yukarıda anılan *Öneriyıldız*, § 147). Örneğin, ölümün taksirden kaynaklanması durumunda, 2. madde kapsamındaki yükümlülük, yasal sistemin mağdurlara hukuk mahkemelerinde bir hukuk yolunu ister tek başına ister ceza mahkemelerinde bir hukuk yolu ile birlikte sunması halinde yerine getirilebilmektedir (bk. örneğin, *Calvelli ve Ciglio/İtalya* [BD], no. 32967/96, § 51, AİHM 2002-I ve yukarıda anılan *Ciechońska*, § 66).

29. Mahkeme, başvuruların babalarının trafik kazası sonucunda hayatını kaybettiğini kaydetmektedir. Yerel adli makamlar, kazanın kasti olmadığını ve M.S.A.'nin kısmen ihmali nedeniyle gerçekleşmiş olduğunu tespit etmişlerdir (bk. yukarıda 7. ve 14. paragraf). Mahkeme, başvuruların da itiraz etmediği bu bulgulardan şüphe etmek için hiçbir sebep bulmamaktadır. Ayrıca, dava dosyasında söz konusu trafik kazasında,

Sinin/Türkiye (no. 9441/10, §§ 60-70, 6 Haziran 2017) davasında olduğu gibi, ceza hukuk yolunun Sözleşme'nin 2. maddesinin gerekliliklerini karşılama gerektiren istisnai bir durumla ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu koşullar altında, Mahkeme ceza yargılamalarında davanın düşürülmesine yol açan eksiklikleri kabul etmekle birlikte, kendi içtihadı ışığında Sözleşme'nin 2. maddesinin olaylar açısından mutlaka bir ceza hukuku yolu gerektirmediğini ve başvurulara etkili bir medeni hukuk yolu sağlanması halinde söz konusu madde koşullarının yerine getirilebileceği kanaatindedir (bk., *Anna Todorova/Bulgaristan*, no. 23302/03, § 73, 24 Mayıs 2011; yukarıda anılan, *Ciechońska* § 66; *Sansal/Türkiye* (k.k.), no. 28732/09, § 46, 2 Eylül 2014; *Demir/Türkiye* (k.k.), no. 58200/10, § 18, 13 Ekim 2015 ve yukarıda anılan *Gençarslan*).

30. Mahkeme bu bağlamda, başvuruların İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde medeni hukuk yolunu kullandığını ve yerel mahkemenin, olay ve olguları ve kazadan sorumlu olan tarafları tespit ettiğini, ayrıca başvurulara bir miktar telafi sağladığını gözlemlemektedir (bk. yukarıda 11. ve 17. paragraf). Dolayısıyla başvurulara, 12 ve 17 Ekim 2011 tarihlerinde babalarının ölümünden ötürü yaşadıkları maddi ve manevi zararlar için davalılar tarafından yaklaşık 20.110 avro ödeme yapılmıştır.

31. Başvurular, İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesinin kazaya ilişkin olay ve olguları ve kazanın sorumluluğun kimde olduğunu tespit etme kabiliyetine itiraz etmemişlerdir. Ancak başvurular, hukuk mahkemesi tarafından verilen tazminatın yeterli olmamasından şikâyetçi olmuşlardır.

32. Mahkeme, bu bağlamda, uğradığı zarardan ötürü başvurulara verilen tazminat miktarının, Sözleşme'yle korunan bir hakkın iddia edilen ihlali için yerel adli makamların etkili bir cevap verip vermediğinin değerlendirilmesi için önemli bir gösterge olduğunu yinelemektedir (bk., *gerekli değişikliklerle, Kotelnikov/Rusya*, no. 45104/05, § 109, 12 Temmuz 2016). Mahkeme, zararlar için hükmedilecek olan tazminata ilişkin tahminde bulunma görevinin zorlu bir görev olduğunu zira acı ve ıstırapın, fiziksel

rahatsızlığın, manevi sıkıntı ve zararın para karşılığının ölçülebileceği hiçbir standart bulunmadığını kaydetmektedir (bk. *Shilbergs/Rusya*, no. 20075/03, § 76, 17 Aralık 2009). Bu nedenle, Mahkeme, verilen tazminat miktarının makul olup olmadığını, davanın koşulları ışığında ve ayrıca geçmişte benzer davalarda verilen tazminat miktarlarını da dikkate alarak değerlendirir.

33. Mahkeme somut davada, babalarının ölümünün başvuranlara büyük bir acı vermiş olabileceğini kabul etmektedir. Mahkeme ayrıca, başvuranların İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde talep etmiş oldukları tazminat miktarının tamamının kendileri lehine hükmedilmemiş olduğunu kabul etmektedir. Bununla birlikte, Mahkeme, başvuranların yine de babalarının ölümünden dolayı uğradıkları zararı telafi etmek için davalılardan yaklaşık 20.110 avro aldıklarını kaydetmektedir. Mahkeme'nin hesaplamalarına göre, bu tutarın %83'ü yani yaklaşık 16.690 avrosu uğradıkları manevi zarar ile ilişkilidir. Başvuranların babasının kazadan %75 sorumlu olduğu (asliye ceza ve asliye hukuk mahkemeleri önündeki dava dosyalarında bulunan bilirkişi raporlarında da ortaya konulduğu üzere) ve söz konusu miktarın Mahkeme'nin yaşam hakkının kasti olmayan ihlallerine ilişkin benzer davalarda hükmettiği meblağ değerlerine yakın olduğu (bk., örneğin, yukarıda anılan, *Ciechońska*, § 87; *Banel /Litvanya*, no. 14326/11, § 77, 18 Haziran 2013 ve yukarıda anılan, *Gençarslan* § 26) hususları göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, başvuranların aldıkları tazminatın yetersiz olduğu iddiasını kabul edemez.

34. Dolayısıyla, başvuranların bu başlık altındaki şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

C. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında

35. Başvuranlar Sözleşme'nin 6 § 1 maddesine dayanarak, ilk tazminat taleplerinin hukuk mahkemelerinin dava hakkında kararını verdiği süre zarfında yüksek enflasyon oranı nedeniyle değer kaybettiğini iddia etmişlerdir.

36. Mahkeme, benzer davalardaki uygulamaları ışığında (bk., örneğin, *Okçu/Türkiye*, no. 39515/03, §§ 47-61, 21 Temmuz 2009), somut şikâyetin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği kanısındadır. Söz konusu maddenin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.”

37. Mahkeme, 5 Ekim 2010 tarihinde İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesinin, başvuruların babalarının ölümünden dolayı oluşan maddi ve manevi zararları için toplamda 14.990 TRY tazminatın kazanın gerçekleştiği 3 Ekim 2001 tarihinden itibaren işleyecek olan faiz ile birlikte kendilerine ödenmesine karar verdiğini kaydetmektedir. Türkiye Merkez Bankasının² sitesinde bulunan enflasyon hesaplayıcısına göre, söz konusu meblağ 2011 yılının Ekim ayında 46.680 TRY tekabül etmektedir. Ancak başvuranlara, 2011 yılının Ekim ayında toplam 50.523 TRY ödenmiştir (bk. yukarıdaki 16. paragraf). Bu nedenle, tazminata uygulanan yasal faiz başvuruların iddialarının aksine enflasyonun negatif etkilerini yeterince telafi etmiştir.

2. Bk. <http://www.tcmb.gov.tr/>. Söz konusu hesaplayıcı, tüketici fiyat endeksini (TÜFE) temel alarak paranın enflasyona göre düzeltilmesini yapar ve Türk lirasının zaman içinde satın alma gücünü ölçer.

38. Dolayısıyla, başvuruların şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak tanzim edilmiş olup, 5 Nisan 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan

EK

1. Yücel CİDDİ 1980 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, İstanbul'da ikamet etmektedir ve M. Koçer tarafından temsil edilmiştir.
2. Kader İdil CİDDİ 1985 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, İstanbul'da ikamet etmektedir ve M. Koçer tarafından temsil edilmiştir.
3. Sibel CİDDİ 1985 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, İstanbul'da ikamet etmektedir ve M. Koçer tarafından temsil edilmiştir.